

I. KOMPLEX VIZSGA (RÉGI ÉS KLASSZIKUS MAGYAR IRODALOM)

A) RÉGI MAGYAR IRODALOM

1. A középkor irodalma és reneszánsz humanizmus kezdetei Magyarországon

Szövegek

Beszédek, legendák, példák, történeti irodalom, vallásos és világi költészet

- [Halotti beszéd és Könyörgés](#)
- [Szent Margit legendája](#)
- Karthauzi Névtelen: [Szent István legendája](#)
- Karthauzi Névtelen: [Egy csodálatos példa](#)
- Kézai Simon [Magyar krónika](#) (Előszó és I. könyv 1-3. fejezetek)
- Mária-énekek ([Zágrábi Névtelen: Szekvencia Szűz Máriáról](#), [Vásárhelyi András éneke](#))
- [Ómagyar Mária-siralom](#)
- Történeti epika ([Szabács viadala](#), [Beriszló Péter veszedelme](#), [Csáti Demeter éneke](#))

Janus Pannonius ([Válogatott versei](#): a felsorolt verseket innen cím alapján lehet keresni)

- **Epigrammák:** *Névváltoztatásáról; Szilviáról, Panaszkodik, hogy társai bordélyházba csalták, Kikacagja a római búcsúsokat, Pannónia dicsérete, Galeottóhoz, Egy dunántúli mandulafáról, Mars istenhez békességért*
- **Elégiák:** *A Narni-beli Galeottóhoz, Andrea Mantegna paduai festő dicsérete, Búcsú Váradtól, Mikor a táborban megbetegedett, Saját lelkéhez*
- **Panegyricus:** *Dicsőítő ének a veronai Guarinóhoz*

Vitéz János

- Vitéz János, [Leveleskönyv](#) (az itt szereplő 1-3. levél és a 3. sz. beszéd [[III. Frigyes császár előtt a magyar rendek nevében](#)])

Kötelező irodalom

- Madas Edit, [„A szóbeliség és az írásbeliség határán”](#), *Magyar irodalomtörténet* (hálózati változat, 2020–2021, a továbbiakban: MI)
- Vizkelety András: [„A magyar líra első fennmaradt emléke”](#), MI
- Kiss Farkas Gábor, [„Vitéz János”](#), MI
- Jankovits László: [„A Búcsú Váradtól megközelítése”](#), MI

2. Balassi Bálint és az anyanyelvű késő-reneszánsz költészet

Szövegek

Balassi Bálint

- Nagyciklus: 33–47., 54., 59–61., 66. számú versek; Célia-ciklus (teljes)
- *Szép magyar komédia* (teljes, ajánlással és prológussal)

Balassi Bálint *Énekei*, kiad. Kőszeghy Péter és Szabó Géza (Budapest: Szépirodalmi Kiadó, 1986); Balassi Bálint, *Szép magyar komédia*, kiad. Kőszeghy Péter és Szabó Géza (Budapest: Szépirodalmi Kiadó, 1990) (a felsorolt versek a cím alapján visszakereshetők).

Vagy: hálózati kiadás: versek: [MEK](#); a *Komédia*: [MEK](#)

Wathay Ferenc

- Az *Énekeskönyv* bevezetője
- *Ázsiának földje...*, *Áldott filemile...*

Rimay János

- A Balassi-epicédiumból: *Ihon, édes hazám...*
- *A Balassa-kódex szerelmi versei* (a feltételezett fiataalkori ciklus)
- *A megkomponált versgyűjteményből: 1–10* (Az *LI. psalmus magyarázatja* (Könyörülj énrajtam...), *Kiáltok hozzád mélységből...*, *Reménségem te légy...*, *Ó, ki későn futok...*, *Ó, kegyelmes Isten...*, *Örök életnek...*, *Boldog, kinek vétkét...*, *Hívek, keresztények...*, *Oh, uram Isten...*, *Egyedül tebened...*); a második részből: *Ez világ, mint egy kert*, *Legyen jó idő csak*, *Tarts meg uram engem*, *Katonák hadnagya* (Katonaének), *Az idő ósága*

Kötelező irodalom

- Horváth Iván, *„Balassi könyve”*, MI
- Ötvös Péter, *„Rimay János költészete és a magyar későreneszánsz”*, MI.
- Csörsz Rumen István, *„Eluntalak nézni, Európából szömlélni: Wathay Ferenc: Ázsiának földje...”*, in: *„...hogyan legyen a víznek lefolyása...”* Köszöntő kötet Szilágyi N. Sándor tiszteletére, szerk. Benő Attila et alii, (Kolozsvár: EME, 2013), 89–97.

3. A magyar reformáció és ellenreformáció irodalma (erazmista bibliafordítók; Heltai Gáspár, Károli Gáspár, Szenci Molnár Albert; Pázmány Péter)

Szövegek

Bibliafordítások

- Zvara Edina, *Az keresztyén olvasóknak”. Magyar nyelvű bibliafordítások előszavai és ajánlásai a 16-17. századból* (Budapest: Balassi Kiadó, 2003), 35–66, 171–188 (Komjáti B., Pesti G., Sylvester J. és a Vizsolyi Biblia előljáró beszédei).

Pesti Gábor

- *Ezópus fabulái*, [Az olvasónak](#)

Heltai Gáspár

- [Előszó](#) a Száz fabulához; [58. és 99. mese](#) (*A hangyáról és szekcsőről, Egy nemesemberről és az ördögről*)

Károlyi Gáspár

- [Két könyv](#), ajánlás Dobó Domokosnak

Szenci Molnár Albert

- [Zsoltárok](#): 25., 42., 51., 119., 150.
- Előszavak a *Psalterium*hoz, az 1608-i Biblia-kiadáshoz, Kálvin *Institutio*-fordításához és a *Discursus de summo bono*hoz: [Magyar gondolkodók 17. század](#), kiad. Tarnóc Márton, Bp., 1979 [Magyar remekírók], 389–405, 431–436, 469–474.

Pázmány Péter

- [Öt szép levél, 1. levél](#)
- Kalaúz: [Elöljáró levél](#)

Kötelező irodalom

- Ács Pál, [„Az ige fogságában: Biblia és bibliaismeret Magyarországon a reformáció korában”](#), MI
- Szabó András, [„Az ismeretlen Károlyi Gáspár”](#), in: Uő, *Károlyi Gáspár, a gönci prédikátor*
- Imre Mihály: [„A Psalterium Ungaricum poétikai programja”](#), MI
- Balázs Mihály, [„Hitvita és fabula \(1609: Megjelenik az Öt szép levél\)”](#), MI

4. A barokk költészet változatai: Zrínyi Miklós és Gyöngyösi István

Szövegek

Zrínyi Miklós

- *Szigeti veszedelem*, I, V, XII. énekek, valamint: *Arianna sírása*, *Fantasia poetica*, *A vadász és echo*, *Feszületre*
- „Az török áfium ellen való orvosság”

[Zrínyi Miklós Összes művei](#), kiad. Kovács Sándor Iván, Kortárs Könyvkiadó Budapest, 2003 (Magyar remekírók)

Vagy: hálózati kiadás – versek: [MEK](#) ; Áfium: [MEK](#).

Gyöngyösi István

- *Márssal társalkodó Murányi Vénus* (kiad., Jankovics József, Nyerges Judit, 1998), [harmadik rész](#)
- *Porábúl megéledett Főnix, avagy Kemény János emlékezete* (kiad., Jankovics József, Nyerges Judit, 1998), [Az olvasóhoz](#)

Kötelező irodalom

- Bene Sándor, [„Zrínyi Miklós \(1620–1664\): Énteremtés a költői művekben”](#), MI
- Bene Sándor, [„Műfaji hagyomány és barokk szemlélet Zrínyi Miklós *Szigeti veszedelem* című eposzában”](#), in: *Kötelezők emelt szinten Balassitól Borbély Szilárdig*, szerk. Papp Ágnes Klára, Sebők Melinda és Török Lajos (Budapest: L'Harmattan–KRE, 2019), 135–150.
- Jankovics József, [„A magyar verses regény kezdetei, avagy a kánonból kiiktatott barokk költő: 1664: Megjelenik a Márssal társolkodó Murányi Vénus”](#), MI

5. Mikes Kelemen és az én-irodalom típusai a 18. században (Rákóczi Ferenc, Bethlen Miklós, Bethlen Kata)

Szövegek

Bethlen Miklós

- [Élete leírása magától](#), Előljáró beszéd, 1-3; Tizenhetedik és tizennyolcadik rész (Zrínyi halála, utazás Velencében); a fejezetek kikeresendők a szövegből!

II. Rákóczi Ferenc

- Részletek az *Emlékiratokból* ([Levél az örök Igazsághoz](#), a szabadságharc [kezdeté](#) és [vége](#))

Mikes Kelemen

- [Törökországi levelek](#), 56., 112. levél

Bethlen Kata

- [Önéletírása](#), Előljáró beszéd és 156–159. fejezetek (a fejezetek kikeresendők a szövegből!)

Kötelező irodalom

- Förköli Gábor, [„Bethlen Miklós, az emlékiró”](#), MI
- Tüskés Gábor, [„II. Rákóczi Ferenc *Egy bűnös vallomása* című művének újraértékeléséhez”](#), *Magyar Tudomány* 181 (2020/4): 539–547.
- Cinzia Franchi, [„Európai utas, Erdély szerelmese – 1730: Mikes Kelemen: Törökországi levelek”](#), MI
- Fazakas Gergely Tamás, [„Árva Bethlen Kata önreprezentációi”](#), MI

B) KLASSZIKUS MAGYAR IRODALOM

1. Csokonai Vitéz Mihály

Szövegek

- Versek: Az estve, Az Álom, Marosvásárhelyi gondolatok, Konstancinápoly, Halotti versek, az Ódák kötetből: A Tavaszhoz, A Magánossághoz, Az Ember a Poézis első tárgya, Tüdőgyulladásomról; a Lilla kötetből: Az én Poézisom természete, Tartózkodó kérelem, A versengő érzékenységek, A szeplő, A boldogság, Búcsúvétel, A tihanyi Ekhóhoz, Az Estvéhez, A Reményhez
- Drámák: A méla Tempefői, Özveggy Karnyóné
- Vígeposzok: Dorottya
- Értekezések: A magyar prosodiáról, Előszó a Lilla-kötethez

Hálózati elérés: <https://mek.oszk.hu/00600/00636/html/>; kritikai kiadás: http://deba.unideb.hu/deba/csokonai_muvei/

Kötelező irodalom

- Szilágyi Márton, *A költő mint társadalmi jelenség: Csokonai Vitéz Mihály pályafutásának mikrotörténeti dimenziói*, Ráció, Budapest, 2014. („»A Lilla-ügy«”: 187–222, „Csokonai Csurgón”: 223–260, „Csokonai mint kultusztárgy”: 389–422).
- *Studia Litteraria*, 2025/1-2: Debreczeni Attila: *A kaméleon pennájú Csokonai*; Hermann Zoltán: *„Furtsa epopeák”*
- *„Et in Arcadia ego”*: *A klasszikus magyar irodalom feltárása és értelmezése*, szerk. Debreczeni Attila és Gönczy Monika (Debrecen: Kossuth Egyetemi Kiadó, 2005. (Nagy Imre, „»Az moldonabb a’ ki a’ moldont megismeri...«: Az Özveggy Karnyóné ’s a két Szeleburdiak mint közjátékból »észre hozott« vígjáték”: 99–113., Molnár Krisztina, „A Dorottya értelmezéséhez”: 120–128, Csörsz Rumen István, „»Zörgettek rózsám ablakán«”: Csokonai a közköltészet kapujában”: 150–170.)

2. Vörösmarty Mihály

Szövegek

- Versek: Földi menny, A merengőhöz, Szép Ilonka, Gondolatok a könyvtárban, A Gutenberg-albumba, Madárhangok, Országháza, Szózat, Az élő szobor, Az emberek, Az ember élete, Előszó, A vén cigány, Fogytán van napod...
- Kiseposzok: A rom, Tündérvölgy, A két szomszédvár
- Széppróza: A kecskebőr, Orlay
- Drámák: Csongor és Tünde, Várnász

Hálózati elérés: <https://mek.oszk.hu/01100/01122/html/>

Kötelező irodalom

- Vörösmarty és a romantika, szerk. Takáts József (Pécs/Budapest: Művészetek Háza/OSZMI, 2000. (A Gondolatok a könyvtárbanról: 159–170, Az Előszóról: 179-194.)
- A Rom, szerk. Füzi Izabella, Odorics Ferenc. deKON-KÖNYVEK (Budapest/Szeged: Gondolat/Pompeji, 2003), 51–60, 147–156.
- Gere Zsolt, Szebb idők: Vörösmarty epikus korszakának rétegei. Irodalomtörténeti füzetek, 174 (Budapest: Argumentum, 2013), 170–175 („A Két szomszédvár tragikuma”, 258–266 („A Csongor és Tünde hagyományrétegei”).
- Dávid Andrea, A Sors igazságszolgáltatása és a narrativa kétszólamúsága Vörösmarty Várnász című tragédiájában (kézirat)
- Szilágyi Márton, „Miért én éltem, az már dúlva van”: Vörösmarty-tanulmányok (Budapest: Kalligram, 2021), 82–133 (A Rom, A két szomszédvár, Csongor és Tünde)
- Deák Márton, „Taníthatatlan klasszikusok? A mitikus funkció működése a Csongor és Tündében”, Új pedagógiai szemle 72 (2022, 7-8. sz.): 11-29.

3. Petőfi Sándor**Szövegek**

- Versek: *Fürdik a holdvilág, Fa leszek, ha..., Befordultam a konyhára..., Egy telem Debrecenben, a Cipruslombok Etelke sírjára versei, a Felhők-ciklus, A Tisza, Szülőföldemen, Szeptember végén, Vas-úton, Nemzeti dal, Akasszátok föl a királyokat, Európa csendes, újra csendes..., A XIX. század költői, Szörnyű idő*
- Verses epika: *A helység kalapácsa, János vitéz, Az apostol*
- Regény: *A hóhér kötele*

Hálózati elérés: <https://mek.oszk.hu/01000/01006/html/>

Kötelező irodalom

- Kerényi Ferenc, Petőfi Sándor élete és költészete (Budapest: Osiris, 2008), 160–202, 203–226, 256–281, 360–467.
- Margócsy István, Petőfi-kísérletek (Pozsony: Kalligram, 2011), 15–51, 52–79, 80–130, 131– 198, 222–230, 231–256, 257–289.
- „Ki vagyok én? Nem mondom meg...” *Tanulmányok Petőfiről*, szerk. Szilágyi Márton (Budapest: PIM, 2014). „A Petőfi-életmű értelmezésének újabb lehetőségei” című rész tanulmányai – Margócsy István Petőfi szerelmes verseiről, Szilágyi Márton *A hóhér köteléről*, Vaderna Gábor *A Tiszáról*, T. Szabó Levente a *Vas-útonról*, Borbély Szilárd az 1848-49-es versekről és Gerold László a *Nemzeti dalról*: 279–404.) Margócsy István A szerelem országa című tanulmányát ld. még: 2000/7.
- Csörsz Rumen István, „Pönögei Kis Pál, avagy Petőfi és a közköltészet”, in „Ki vagyok én?”, 203–226.

4. Nemzeti dráma a 19. században

Szövegek

- Katona József, [Bánk bán](#) (alternatív olvasmány: Katona József, *Bánk bán: Eredeti szöveg Nádasy Ádám prózai fordításával* [Budapest: Magvető, 2019].)
- Vörösmarty Mihály, [Csongor és Tünde](#) (Jegyzetelt kiadás: *Csongor és Tünde*, szerk. Kerényi Ferenc. Matúra Klasszikusok sorozat 6 (Budapest: Ikon, 1992).
- Madách Imre, [Az ember tragédiája](#) (alternatív változat: [Az ember tragédiája](#), szinoptikus kritikai kiadás, szerk. és jegyzetek Kerényi Ferenc [Budapest: Argumentum, 2005].)

Kötelező irodalom

- Bíró Ferenc, [Katona József](#) (Budapest: Balassi, 2002), 111–166.
- Debreczeni Attila, [„Tantaloosz, Endümion és Melinda: Széljegyzet Nádasy Ádám Bánk bán-fordításához”](#), *Tanulmányok* (Újvidék), 2019/2: 3–10.
- Kollár Zsuzsanna, [„Bánk bán-magyarázatok”](#), *Forrás*, 2019/11: 125–128.
- Szilágyi Márton, „A gyilkos szabad” és Hermann Zoltán, „Idegenek” című tanulmányai, [Forrás](#), 2016/11. sz.
- Szilágyi Márton, [„Mesedráma a boldogság birtokolhatatlanságáról \(Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde\)”](#), *Irodalomismeret*, 2011/4: 37–41.
- Hermann Zoltán, *Vörösmarty tér: A Csongor és Tünde előadásáról* ([Színház.net](#))
- Kerényi Ferenc, [Madách Imre](#) (Pozsony: Kalligram, 2006): 169–233.
- S. Varga Pál, [„Történelem és ironia: 1861: Madách Imre Az ember tragédiája”](#), MI
- Bárdos József, [„Az ember tragédiája mint színdarab”](#), *Irodalomismeret* (2011/4): 42–48.
- Bárdos József, [„Gondolatok Az ember tragédiája születéséről”](#), *Irodalomismeret* (2013/3): 25–45.

5. Nemzettudat és identitáskeresés Arany János életművében

Szövegek

- *Évek, ti még jövődő évek, Letésem a lantot, Kertben, Ősszel, Mint egy alélt vándor, Visszatekintés, A lejtőn, V. László, Ágnes asszony, Zács Klára, Szondi két apródja, A walesi bárdok, Tamburás öregúr, Mindvégig, Epilógus, Kozmopolita költészet, Vörös Rébék, Tetemre hívás, Tengeri- hántás, Híd-avatás; Toldi, Toldi estéje, Bolond Istók*

Hálózati kiadás: [MEK](#)

Kötelező irodalom

- Tarjányi Eszter, [„Az értelmezésmódok ütközőpontjában: a ballada, az allegória és a palinódia. 1856: Megszületik a Szondi két apródja”](#), MI
- Szilágyi Márton, [Bűnbeesés és megtisztulás \(A Toldiról\)](#) Milbacher Róbert, [„Elhunyt daloknak lelke? Az 1850-es évek Arany-lírájának néhány vonásáról”](#), MI; ugyanez: Milbacher Róbert, *Arany János és az emlékezet balzsama* (Budapest: Ráció, 2009), 225–267.
- Szilágyi Márton, [„Arany János lírája az 1850-es években”](#), MI
- Keresztes Balázs, „Modi memorandi: A kulturális emlékezet mediális kihívása a Toldi estéjében”, [Irodalomtörténet](#), 2012/3, 378–398.

- Tarjányi Eszter, „Az énkép iróniája – az önéletrajz játékossága (Arany János: *Bolond Istók*)”, [*Építész a kőfejtőben: Tanulmányok Dávidházi Péter hatvanadik születésnapjára*](#), szerk. Hites Sándor és Török Zsuzsa (Budapest: Reciti, 2010), 167–181.
- Koós István, „Széthasadó narratívák: Töredékesség és heterogenitás Arany epikájában”, *Alföld* (2006/8): 80–96.
- Szilágyi Márton, *Mi vagyok én? Arany János költészete* (Pozsony: Kalligram, 2017), 75–113 [A *Toldi*-trilógiáról]; 152–166 [a *Bolond Istók*ról]; 225–263 [az Arany-balladákról]; 264–279 [A *Kapcsos könyvről*].
- Szilágyi Márton, „A kimondhatóság határvidékén: Elhallgatás és érzékiség (Arany János: *Tetemre hívás*)”, in: [*„Ősszel”: Arany János és a hagyomány*](#), szerk. Szilágyi Márton (Budapest: Universitas, 2018), 191–208.

6. Emlékezet és történelem Jókai Mór epikájában

Szövegek

Jókai Mór: [*A nagyenyedi két fűzfa, Egy magyar nábob, Az arany ember*](#)

Kötelező irodalom

- S. Varga Pál, [*Fejezetek a 19. század második felének magyar regénytörténetéből*](#), Debrecen, Debreceni Egyetemi Kiadó, 2024, 28–43 (*Egy magyar nábob*), 44–66 (*Az arany ember*).
- Hajdu Péter, „Románcos történelem némi extrákkal (Jókai Mór: *A nagyenyedi két fűzfa*)”, in [*A kispróza nagymestere: Tanulmányok Jókai Mór novellisztikájáról*](#), szerk. Hansági Ágnes és Hermann Zoltán, Balatonfüred, Balatonfüred városért Közalapítvány, 2018, 82–91.
- Hajdu Péter, „Az anekdota mint a magyar élet tükre: 1860: Jókai Mór megtartja akadémiai székfoglalóját”, MI
- Bényei Péter, [*A megszabadított Midasz: A büntapasztalat változatai Az arany emberben*](#), *Alföld* (2009/10): 45–58.

7. Hagyomány és modernség Mikszáth Kálmán prózájában

Szövegek

Mikszáth Kálmán: [*A jó palócok, Szent Péter esernyője, Beszterce ostroma*](#)

Kötelező irodalom

- Eisemann György, *Mikszáth Kálmán* (Budapest: Korona Kiadó, 1998): 11–34, 48–99.
- Hajdu Péter, [*„Sikertörténetek a századvégi novellisztikában: 1882: Mikszáth Kálmán: A jó palócok”*](#), MI
- Hajdu Péter, [*„Két kronotoposz találkozik az úton... \(Mikszáth Kálmán: Beszterce ostroma\)”*](#), *Irodalomtörténeti Közlemények* 106 (2002): 651–675.
- Gintli Tibor, [*„Metanarratív kommentárok a Szent Péter esernyője szövegében”*](#), *Iskolakultúra* 26 (2016/7–8): 79–86.
- S. Varga Pál, [*Fejezetek a 19. század második felének magyar regénytörténetéből*](#), Debrecen, Debreceni Egyetemi Kiadó, 2024, 88–106 (*Beszterce ostroma*), 107–121 (*Szent Péter esernyője*).